

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2015-04-29

**Sveriges sjunde periodiska rapport om åtgärder
för genomförandet av Internationella
konventionen om medborgerliga och politiska
rättigheter**

Fråga 1.(a)

1. Sverige eftersträvar full respekt för de universella mänskliga rättigheterna. Arbetet med detta pågår ständigt och Sverige har under den aktuella tidsperioden vidtagit ett antal åtgärder. Det återstår dock utmaningar innan Sverige helt och fullt kan leva upp till sina konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter.
2. Genom ändringar i den svenska grundlagen (regeringsformen), som trädde i kraft den 1 januari 2011, stärktes skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Ändringarna innebar bl.a. att en ny bestämmelse om skydd för den personliga integriteten infördes och att skyddet mot diskriminering utvidgades till att även omfatta missgynnande med hänsyn till sexuell läggning. Regleringen av fri- och rättighetskyddet kompletterades också med en bestämmelse om att en rättegång ska vara rättvis och genomföras i skälig tid.
3. Ändringen i regeringsformen innebär även att det samiska folket omnämns särskilt i grundlagen. Samtidigt förstärktes det allmännas åtagande enligt grundlagen att främja det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv.
4. Efter genomförandet av den andra nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter i Sverige, vilken avsåg åren 2006–2009, har två utredningar (SOU 2010:70 och SOU 2011:29) lämnat förslag på inriktningen av regeringens fortsatta arbete inom detta område. Av dessa betänkanden framgår tydligt att ett fortsatt systematiskt arbete är nödvändigt för att målet om full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige ska kunna uppnås.
5. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en strategi för ett systematiskt arbete med mänskliga rättigheter i Sverige. En viktig fråga i den kommande strategin är att belysa hur en självständig granskning av efterlevnaden av mänskliga rättigheter kan säkras.
6. Under 2014 gjordes civilrättsliga och straffrättsliga lagändringar för att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Se CEDAW/C/SWE/8-9, punkten 363.
7. Under 2012 beslutade riksdagen om ändring i socialtjänstlagen i syfte att stärka skyddet för barn och ungdomar som far illa. Regeringen har aviserat att den avser inkorporera barnkonventionen.

8. Sedan den 1 juli 2011 har Justitieombudsmannen (JO) till uppgift att bevaka att människor som är frihetsberövade inte utsätts för grym, omänsklig eller annan förnedrande behandling eller bestraffning. Arbetet baseras på 2002 års fakultativa protokoll till FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning(Opcat).
9. Sverige ratificerade 2008 konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll.
10. Gällande förstärkt skydd mot diskriminering se svar under fråga 3 (a).
11. Under den aktuella tidsperioden finns flera avgöranden från domstolar där konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) omnämns. Samtliga fall gäller samebyars renskötsel eller rennäring och konventionsartikel 27. I dom den 21 december 2010 (mål nr M 145-10) som gäller uppförande och drift av vindkraftsanläggning i visst närmare angivet område, konstaterade mark- och miljödomstolen att ett tillstånd till vindkraftverk stod i strid med artikel 27 ICCPR. Bolagets ansökan kunde därför inte bifallas.

Fråga 1.(b)

12. Regeringen har från och med 2014 avsatt 15 000 000 SEK årligen för att finansiera åtgärder för att främja och säkerställa respekten för de mänskliga rättigheterna på nationell nivå. Under 2014 har regeringen bl.a. beslutat om följande insatser:
 - a. Uppdrag till Länsstyrelsen i Dalarnas län att under 2014–2016 samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för de mänskliga rättigheterna. Uppdraget syftar till att stärka arbetet med de mänskliga rättigheterna i den statliga förvaltningen och stödja kommunernas arbete med mänskliga rättigheter.
 - b. Uppdrag till Uppsala universitet att under perioden 2014–2017 utarbeta och genomföra ett övergripande program för kompetensutvecklingsinsatser om de mänskliga rättigheterna för statligt anställda. Syftet med uppdraget är att de utvalda myndigheternas personal ska ha tillräcklig kännedom om de mänskliga rättigheterna och deras innebörd för att kunna känna igen situationer där rättighetsfrågor aktualiseras inom ramen för den egna yrkesutövningen.
 - c. Uppdrag till Domstolsverket att ansvara för översättning till svenska av vissa av Europadomstolens avgöranden. Syftet

- med uppdraget är att säkerställa att det finns kunskap och medvetenhet om Europakonventionen och Europadomstolens avgöranden.
- d. Regeringen har slutit en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om att stärka arbetet med mänskliga rättigheter på kommunal nivå. Syftet med överenskommelsen är att stärka respekten för mänskliga rättigheter samt kunskapen om hur mänskliga rättigheter kan omsättas i praktiken inom den kommunala verksamheten.
 - e. Medel till Folkbildningsrådet för en utbildningsinsats inom folkbildningen med inriktning på mänskliga rättigheter. Medlen ska fördelas till folkhögskolor och studieförbund i syfte att stärka kunskaperna om de mänskliga rättigheterna i samhället.
 - f. Uppdrag till Universitetskanslersämbetet att kartlägga hur frågor om mänskliga rättigheter beaktas i utbildningar som leder till följande examina: barnmorskeexamen, förskollärarexamen, grundlärarexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, psykoterapeutexamen, sjuksköterskeexamen, socionomexamen, specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar, tandläkarexamen, yrkeslärarexamen och ämneslärarexamen.
13. Regeringen har fördelat drygt 6 000 000 kronor för att under åren 2014–2016 förstärka tillgången på lärare i de nationella minoritetsspråken samiska, meänkieli och romani chib. Statens skolverk har fått i uppdrag att genomföra insatser för att utarbeta kursplaner i samtliga minoritetsspråk och stödja utvecklingen och produktionen av lärverktyg på de nationella minoritetsspråken samt att etablera ämneslärarutbildning i samiska, finska, meänkieli och romani chib.
 14. Under den aktuella tidsperioden har regeringen tagit fram strategier inom olika prioriterade områden. Regeringen fattade 2009 beslut om en strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158) och 2011 om en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering (regeringens skrivelse 2011/12:56). Se även svar på fråga 13.
 15. År 2011 beslutade regeringen om en strategi för funktionshinderspolitiken och 2014 presenterade regeringen en strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. För övrig information gällande personer med funktionsnedsättning se CRPD/C/SWE/1.

16. Sverige har en ny handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp under 2014–2015 (Skr. 2013/14:91). I handlingsplanen redovisas redan genomförda åtgärder 2007–2013 samt åtgärder för 2014–2015. För övrig information gällande skyddet av barn se svar på fråga 16 (b) samt CRC/C/SWE/5.

Fråga 1.(c)

17. För att en internationell konvention ska bli direkt tillämplig för nationella domstolar och myndigheter i Sverige krävs ett införlivande med den nationella rättsordningen. Införlivandet i den nationella rättsordningen sker normalt genom att konventionen transformeras till svensk rätt. Innan Sverige ratificerar en konvention görs en grundlig översyn av relevant lagstiftning för att säkerställa att den är förenlig med konventionsåtagandena. Enligt principen om fördragskonform tolkning ska svensk rätt, så långt det är möjligt inom ramen för lagens ordalydelse, av domstolar och myndigheter tolkas på ett sätt som är förenligt med Sveriges konventionsåtaganden.
18. Gällande strategi för att säkerställa konventionens implementering se svar på fråga 1 (a) och 1 (b).

Fråga 2.

19. Inom ramen för arbetet med framtagandet av en strategi för mänskliga rättigheter kommer en förnyad översyn av Sveriges reservationer att redovisas.

Fråga 3.(a)

20. Genom den nya diskrimineringslagen (2008:567) omfattas flera diskrimineringsgrunder och flera samhällsområden av skyddet mot diskriminering. Detta har skapat förutsättningar för att diskrimineringen i samhället ska bekämpas mer effektivt och gett enskilda större möjligheter att få upprättelse. Diskrimineringsombudsmannens främjande åtgärder utgör därtill en viktig del i arbetet med att förebygga och motverka diskriminering. Arbetet för att säkerställa att lagstiftningen är så effektiv och heltäckande som möjligt fortsätter dock.
21. Den 1 januari 2013 förstärktes skyddet mot åldersdiskriminering genom ändring i diskrimineringslagen. Lagändringen innebär att skyddet mot diskriminering på grund av ålder omfattar fler samhällsområden.
22. Den 1 januari 2015 förstärktes skyddet ytterligare då en ändring i diskrimineringslagen om bristande tillgänglighet som en form av

diskriminering trädde i kraft. Lagändringen innebär att en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits så att personen kommer i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Förbudet gäller i princip diskrimineringslagens samtliga ansvarsområden.

23. I juni 2014 redovisades förslagen från utredningen med uppdrag att undersöka hur krav på aktiva åtgärder ska utformas och göras tydliga för att bli ett effektivare medel i arbetet med att förebygga diskriminering och uppnå lika rättigheter och möjligheter. Utredaren föreslår bl.a. att arbetet med aktiva åtgärder bör utvidgas till att omfatta samtliga diskrimineringsgrunder på arbetslivs- och utbildningsområdena. Vidare föreslår utredaren att en reglerad arbetsmetod ska införas för det systematiska arbetet med aktiva åtgärder. Utredaren föreslår också att lönekartläggningar ska göras varje år. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.
24. I januari 2014 utsågs en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur arbetet mot diskriminering kan organiseras och effektiviseras. Utredningen ska utreda och ge förslag som säkerställer goda förutsättningar för personer som utsätts för diskriminering att ta till vara sina rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2015.
25. Under åren 2009-2014 har Diskrimineringsombudsmannen ingått 171 förlikningar och stämt i domstol i 91 ärenden. Fyra ärenden har av olika skäl avskrivits eller återkallats i domstol.

Fråga 3.(b)

26. Se svar under fråga 1 (a) punkten 5.

Fråga 4.

27. Inom Regeringskansliet har rutiner tagits fram för rapportering till samt uppföljning av synpunkter och rekommendationer från internationella organ som granskar efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Rutinerna syftar till att ge stöd i arbete med att rapportera till och följa upp synpunkter och rekommendationer från internationella organ. Enligt rutinerna ska synpunkter och rekommendationer från internationella granskningsorgan följas upp bl.a. genom att överväga behovet av ett åtgärds- och handlingsprogram. Ett sådant program ska följas upp och spridas till myndigheter, kommuner och landsting. Synpunkter och rekommendationer från internationella granskningsorgan publiceras på regeringens webbplats för mänskliga rättigheter: www.humanrights.gov.se.

28. Synpunkter från kommittén för de mänskliga rättigheterna ("kommittén") i ett enskilt klagomål distribueras av Utrikesdepartementet till övriga berörda departement. Om kommittén har funnit att klagandens rättigheter har kränkts görs en analys av vilka åtgärder som kan behöva vidtas och Utrikesdepartementet rapporterar sedan till kommittén om vilka åtgärder som har vidtagits.
29. Regeringen distribuerar alltid kommitténs synpunkter i ett enskilt klagomål tillsammans med en sammanfattning på svenska till de myndigheter och domstolar som varit inblandade i ärendet på nationell nivå, samt till JO och Advokatsamfundet. Kommitténs synpunkter skickas även till övriga domstolar och myndigheter som antas vara intresserade. Synpunkterna publiceras på regeringens webbplats för mänskliga rättigheter: www.humanrights.gov.se.
30. Enligt 12 kap. 12 § utlänningslagen (2005:716) ska verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning som huvudregel avbrytas om detta begärs av ett internationellt organ som har behörighet att pröva klagomål från enskilda. I 5 kap. 4 § utlänningslagen fastställs att om ett internationellt organ funnit att ett beslut om avvisning eller utvisning strider mot ett svenskt konventionsåtagande, ska uppehållstillstånd ges till den som omfattas av beslutet, såvida inte synnerliga skäl talar mot att uppehållstillstånd ges. Detta följer således av utlänningslagen och ses inte som en skyldighet enligt konventionen eller dess första tilläggsprotokoll.

Fråga 5.(a)

31. Personer som är misstänkta, åtalade eller dömda för terroristbrottslighet har samma skydd och rättigheter som personer som är misstänkta, åtalade eller dömda för annan brottslighet.
32. Enligt 2 kap. 8 § regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövanden. Om en annan myndighet än en domstol har berövat någon friheten med anledning av brott eller misstanke om brott, ska han eller hon, enligt 2 kap. 9 § regeringsformen kunna få frihetsberövandet prövat av domstol utan oskäligt dröjsmål.
33. Enligt 2 kap. 11 § regeringsformen gäller att en domstol inte får inrättas för en redan begången gärning och inte heller för en viss tvist eller i övrigt för ett visst mål. En rättegång ska genomföras rättvist och inom skälig tid. Förhandling vid domstol ska vara offentlig.

34. Sedan 1994 gäller Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som svensk lag. Enligt 2 kap. 19 § regeringsformen får en lag inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen. Se även CCPR/C/SWE/6 punkterna 27–30 (art. 2.3), punkterna 80–81 (art. 9) och punkterna 111–113 (art. 14).

Fråga 5.(b)

35. En utredning om brott sker stegvis. Inledningsvis handlar det om underrättelsearbete, därefter inledande av förundersökning. Om det finns skäl att häkta någon får denne, efter beslut av åklagare, anhållas i avvaktan på att domstol kan pröva frågan om häktning. Anhållande och häktning kan bl.a. beslutas när någon är på sannolika skäl misstänkt, och i vissa fall även om någon endast är skäligen misstänkt, för t.ex. terroristbrott. Senare kan, om bevisning för det föreligger, åtal komma att väckas och den slutliga prövningen i skuldfrågan göras i domstol. För att någon ska dömas för brott krävs att det är ställt utom rimligt tvivel att han eller hon har begått brottet.
36. Sverige har ett relativt litet antal åtal för terrorismrelaterad brottslighet och det är därför svårt att dra några generella slutsatser i fråga om relationen mellan gripanden och fällande domar. Utredningarna är komplexa och generellt sett svårbedömda. Vissa gripanden har lett till åtal och till fällande dom, medan domstolen i andra fall har ansett att bevisningen inte varit tillräcklig för att det ska vara ställt utom rimligt tvivel att den åtalade begått brottet. I något fall har domstolen i första instans meddelat en fällande dom som efter överklagande omvandlats till ett frikännande. Domstolen kan även ha möjlighet att döma för ett annat brott än terroristbrott eller annan terrorismrelaterad brottslighet.

Fråga 5.(c)

37. Tillämpningen av lagen (2003:148) om straff för terroristbrott skiljer sig inte från annan straffrättslig lagstiftning. Det finns ett flertal instanser som har till uppgift att bevaka att myndigheterna följer gällande rätt och inte diskriminerar eller använder sig av rasprofilering. Justitieombudsmannen granskar att myndigheterna arbetar enligt de lagar och regler som styr deras arbete – särskilt sådana lagar som berör enskildas rättigheter och skyldigheter i förhållande till det allmänna. Justitiekanslern har tillsyn över myndigheter och domstolar. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har till uppgift att med inspektioner och andra undersökningar utöva tillsyn bland annat över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga

tvångsmedel och polisens behandling av personuppgifter. Nämnden ska även på begäran av enskild kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel eller har varit föremål för polisens personuppgiftsbehandling och om detta har skett i enlighet med lag.

Fråga 6.

38. De ändamål för vilka Försvarets radioanstalt får bedriva signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet är preciserade i lag. Tillstånd för signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet prövas av en särskild domstol, Försvarsunderrättsedomstolen, på ansökan av Försvarets radioanstalt. Vid prövningen i domstolen närvarar integritetsskyddsombud. Integritetsskyddsombudet ska bevaka enskildas integritetsintresse. Integritetsskyddsombudet får ta del av allt material som förekommer i målet. Försvarsunderrättsedomstolen ska pröva om det underrättelsebehov som inhämtningsuppdraget avser motsvaras av de tillåtna ändamål som följer av lag. Vidare omfattar prövningen att inhämtningsuppdraget inte i något annat avseende är oförenligt med lag eller är oproportionerligt. För det fall integritetsskyddsombudet uppmärksammar missförhållanden påtalar han eller hon detta för JO eller Justitiekanslern. Domstolen står under tillsyn av Justitieombudsmannen, Justitiekanslern och Datainspektionen.
39. Försvarets radioanstalts hantering av inhämtade personuppgifter regleras i en särskild lag – lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet. Syftet med lagen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet.
40. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun) är en tillsynsmyndighet som har till uppgift att kontrollera att signalspaningen i försvarsunderrättelseverksamhet sker i enlighet med lagar och förordningar. Personuppgiftsbehandlingen kontrolleras av Siun och Datainspektionen. Därtill har JO och JK ett allmänt tillsynsansvar som även omfattar Försvarets radioanstalt.

Fråga 7.

41. Sverige ägnar sig inte åt och har heller inte ägnat sig åt överlämnande utan föregående laga prövning (rendition) eller frihetsberövande utan föregående laga prövning. Det finns inte heller klagomål mot Sverige inför Europadomstolen eller FN:s kommittéer som rör överlämnande eller frihetsberövande utan föregående laga prövning.

Fråga 8.(a)

42. Enligt 2 kap. 5 § regeringsformen är medborgare och utlänningar i riket skyddade mot tortyr. Det är inte möjligt att begränsa detta skydd. Ett förbud mot tortyr finns även i artikel 3 i Europakonventionen, som gäller som lag i Sverige. För mer information hänvisas till CAT/C/SWE/6–7, punkterna 3–4.
43. Regeringen gav i juni 2014 en utredare i uppdrag att överväga behovet av att införa ett särskilt tortyrbrott i svensk strafflagstiftning. Utredningsuppdraget ska redovisas senast den 1 september 2015.
44. Den 1 juli 2014 trädde en ny lag om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i kraft. Ett av syftet med den nya lagen är bl.a. att brotten i fråga ska kunna lagföras i Sverige i samma utsträckning som vid den Internationella brottmålsdomstolen. Lagen innehåller bestämmelser om tortyrbrottet som en del av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Fråga 8.(b)

45. Det är Sveriges uppfattning att svensk lagstiftning lever upp till de krav som ställs internationellt i fråga om preskriptionstider.
46. I det under fråga 8 (a) nämnda uppdraget om att överväga behovet av att införa ett särskilt tortyrbrott ingår alla frågor som är kopplade till införandet av ett nytt brott, även frågan om preskription.

Fråga 9.(a)

47. Enligt häkteslagen (2010:611) ska varje intagen bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet. Den häktade ska behandlas så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas. I den utsträckning det är lämpligt och den intagne samtycker till det, ska åtgärder vidtas för att ge honom eller henne det stöd och den hjälp som behövs.
48. Verkställigheten får inte innebära andra begränsningar i den intagnes frihet än de som följer av häkteslagen eller som är nödvändiga för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. En kontroll- eller tvångsåtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.
49. Av häktesförordningen (2010:2011) framgår att varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår.

Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

50. Av häktesförordningen framgår också att begär en intagen, som har anhållits eller häktats för brott, en offentlig försvarare, ska detta genast anmälas till rätten, undersökningsledaren eller åklagaren. Om den intagne begär det, ska inlaga i målet eller ärendet omedelbart sändas till rätten.
51. Enligt häkteslagen ska försändelser mellan en intagen och hans eller hennes offentlige försvarare eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda, vidarebefordras utan granskning.

Fråga 9.(b)

52. Tillstånd till restriktioner gällande den häktades kontakter med omvärlden prövas av domstol och får endast meddelas om det finns risk för att den misstänkte undanröjer bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning.
53. Gällande besök och kontakt med omvärlden är utgångspunkten i häkteslagen att en intagens rätt till kontakt med omvärlden genom besök är av stor betydelse såväl för att minska isoleringen som för möjligheten att knyta eller behålla kontakt med anhöriga och andra personer utanför anstalten. Det är dock möjligt att vägra besök om det kan äventyra säkerheten och detta inte kan avhjälpas genom att besökaren visiteras eller att besöket övervakas.
54. Starka humanitära skäl talar mot att vägra en intagen att ta emot ett besök av en nära anhörig, t.ex. make, maka, sambo eller förälder, i synnerhet om eventuella risker med ett besök kan motverkas genom att kontrollera besöket eller besökaren. Enligt rättegångsbalken har en häktad alltid rätt att ta emot besök av sin försvarare. Är det fråga om en offentlig försvarare föreligger dessutom en oinskränkt rätt att tala med den häktade i enrum.
55. Regeringen har sedan 2010 ställt krav på Åklagarmyndigheten att redovisa uppgifter om samtliga häktade, med och utan restriktioner, uppdelat på åldersgrupp samt hur länge personerna har varit häktade och haft restriktioner. Myndigheten har även ålagts att beskriva och analysera väsentliga skillnader i användningen av restriktioner mellan olika delar av landet. I regleringsbrevet för 2014 ställs krav på myndigheten att redovisa omfattningen av restriktioner när det gäller unga häktade, dvs. personer under 18 år. Av redovisningen ska särskilt framgå i vilken utsträckning åklagare fattat beslut om att

tillåta unga häktade att ha kontakt med närstående och andra under häktningstiden.

56. Riksåklagaren gav 2013 en arbetsgrupp med representanter för Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Advokatsamfundet, Kriminalvården och dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att överväga hur användningen av restriktioner för häktade kan minskas och hur långa häktningstider kan undvikas. Arbetsgruppen presenterade i januari 2014 en rapport om långa häktningstider och restriktioner. I rapporten lämnas förslag till åtgärder som Åklagarmyndigheten arbetar vidare med. Regeringskansliet följer noga Åklagarmyndighetens arbete med rapporten.
57. Från 2014 har regeringen i myndighetens regleringsbrev bett Kriminalvården redovisa omfattningen av alla isoleringsbrytande åtgärder för såväl häktade med restriktioner som för häktade utan restriktioner. En särskild redovisning ska ges avseende åtgärder som vidtagits för unga häktade.

Fråga 9.(c)

58. En person som anser sig vara felaktigt behandlad av polisen kan anmäla detta till polisen, åklagare eller ytterst till domstol. En polisman är skyldig att ta emot och upprätta en anmälan. Förundersökningar där en polisman är misstänkt för brott leds alltid av en åklagare. Se även svar på fråga 10.
59. Sedan den 1 januari 2015 är svensk polis samlad i en nationell myndighet, Polismyndigheten. Detta innebär förändringar i organisationen av de brottsutredningar som riktar sig mot anställda inom polisen. För att kunna garantera hög kvalitet i dessa utredningar, vilket är avgörande för allmänhetens förtroende för polisen, krävs tillgång till bred kompetens och erfarenhet av brottsutredning. Verksamheten med dessa utredningar är därför organiserad som en fristående avdelning inom Polismyndigheten.
60. För att tydliggöra verksamhetens självständighet och opartiskhet utses chefen för avdelningen för särskilda utredningar direkt av regeringen och verksamheten får en egen anslagspost. Polismyndighetens insynsråd och regionpolisråden har också i uppgift att särskilt följa verksamheten med särskilda utredningar. Polismyndigheten ska även årligen lämna en redogörelse till regeringen för den aktuella verksamheten under föregående år.

61. I och med ombildningen av polisen upphörde Rikspolisstyrelsens tillsyn över polismyndigheterna. Regeringen har därför gett en parlamentarisk kommitté i uppdrag att ta ställning till om ett fristående organ ska granska såväl polisens som Kriminalvårdens verksamhet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2015. Kommittén ska då, bland annat, föreslå vilken verksamhet inom polisen som den framtida granskningen ska avse.

Fråga 10.

62. Svensk polis arbetar aktivt med att motverka övervåld. All utbildning i polisiär konflikthantering utgår från Polislagen (1984:387) som föreskriver att tvång endast får användas då situationen kräver det och då endast i den form och utsträckning som behövs för att nå avsett resultat, kallat behovs- och proportionalitetsprincipen. För att undvika att fel upprepas uppdateras utbildningar och arbetsmetoder fortlöpande med lärdomar från fall med övervåld, både från domar och från uttalanden från JO.
63. Särskilda åklagarkammaren vid Åklagarmyndigheten utreder alla brottsanmälningar mot polisanställda. Vidare handlägger kammaren alla anmälningar, vare sig brotten begåtts i tjänsten eller på fritiden.
64. Under tiden 2009-2013 har det årliga antalet anmälningar om polismäns våld i tjänsten varierat från 709 till 891. Vad gäller lagföring av dessa brott (åtal eller strafföreläggande) har de under samma tidsperiod varierat från 4 till 9. Av väckta åtal mot polismän för våld vid myndighetsutövning under perioden 2005-2014 har 51% ogillats.
65. Enligt Åklagarmyndigheten är den vanligaste påföljden dagsböter, men även villkorlig dom förekommer. I det fall en polisman fälls för misshandel är praxis att personen avskedas från Polismyndigheten. Detta gäller också om misshandeln ägt rum utanför tjänsten, på polismannens fritid. I de fall lagföring inte sker efter beslut i åtalsfrågan, överlämnas utredningen till Polismyndigheten som har att överväga disciplinära följder.

Fråga 11.

66. Inspektionen för vård och omsorg är tillsynsmyndighet och ansvarar för tillsyn över all verksamhet som sker i hälso- och sjukvården. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att föreslå hur patientregistret kan kompletteras med behandlingar utförda av andra yrkesgrupper än läkare. Socialstyrelsen har under 2014 inkommit med ett underlag som kommer att bli föremål för lagstiftningsarbete.

Fråga 12.(a)

67. Diskrimineringsförbudet som slås fast i Europakonventionen innehåller en öppen lista med diskrimineringsgrunder och denna gäller som svensk lag. Diskrimineringslagen (2008:567) skyddar mot diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Av förarbetena till lagen (prop. 2007/08:95) framgår att regeringen ansåg att den lämpligaste lösningen var att utgå från de diskrimineringsgrunder som Diskrimineringskommittén arbetat med och som i huvudsak motsvarar vad som följer av olika EU-direktiv. På sikt kan det vara av intresse att undersöka om det är lämpligt och möjligt att utforma ett generellt och heltäckande diskrimineringsförbud. Någon utredning har dock ännu inte initierats.
68. Diskrimineringsförbudet i diskrimineringslagen gäller oberoende av om den diskriminerande handlingen utförs i offentlig eller privat verksamhet.
69. Enligt 6 kap. 2 § diskrimineringslagen får DO eller en ideell förening föra talan för en enskild i domstol. Det finns 16 antidiskrimineringsbyråer i Sverige. Dessa erbjuder bl.a. kostnadsfri juridisk rådgivning och kan även föra talan i domstol för enskild.

Fråga 12.(b)

70. Det urbana utvecklingsarbetet innefattar 9 kommuner med 15 stadsdelar med utbrett utanförskap. Utvecklingsarbetet ska bidra till att minska de socioekonomiska skillnaderna. Kommuner och andra aktörer samverkar i uppdraget. Statistiska centralbyrån och Brottsförebyggande rådet tar fram statistik för att följa utvecklingen.
71. Under 2013 och 2014 har 200 miljoner SEK i prestationsbaserat stöd betalats ut för att stimulera kommunernas arbete mot utanförskap i de utvalda stadsdelarna. Regeringen har inom den generella politiken genomfört arbetsmarknadspolitiska satsningar i form av olika anställningsstöd. För den som har varit utan arbete en längre tid eller är ny i Sverige kan arbetsgivaren få ekonomisk ersättning för en anställning (nystartsjobb eller särskilt nystartsjobb). En jobb- och utvecklingsgaranti med tre faser riktar sig till de som stått utanför arbetsmarknaden en längre tid. Det finns även en jobbgaranti för ungdomar som innebär att unga så snabbt som möjligt ska få ta del av särskilda insatser för att hitta ett arbete eller börja studera.
72. Boverket har fått totalt 7,5 miljoner kr under åren 2012-2014 för att bidra till forskningsprojekt i de 15 stadsdelarna i syfte att motverka

socioekonomisk segregation. Regeringen har även ingått en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting och idéburna organisationer inom integrationsområdet under 2010 i syfte att förtydliga relationer mellan staten, kommunerna, landstingen/regionerna och de idéburna organisationerna i arbetet med nyanländas etablering och integration. Regeringen har bidragit med 900 000 SEK årligen till arbetet med överenskommelsen.

73. Integrationsstrategin har fullföljts och integrationspolitiken genomförts. Som en följd av strategin har förutsättningarna för en kunskapsbaserad och effektivt genomförd politik väsentligt förbättrats. Det finns skäl att fortsätta följa upp segregationens effekter och utveckla kunskapen om faktorer som påverkar risken för utrikes födda att fastna i ett livslångt utanförskap.

Fråga 13.

74. I februari 2012 beslutade regeringen skrivelsen En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 (skr. 2011/12:56). Det övergripande målet för den tjugoåriga strategin är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Strategin utgår från de mänskliga rättigheterna med särskild betoning på principen om icke-diskriminering. Hela genomförandet av strategin för romsk inkludering präglas av romsk delaktighet och romskt inflytande.
75. Strategin innehåller mål och åtgärder inom bl.a. utbildning, arbete, bostad och hälsa. Målgruppen är framför allt de romer som befinner sig i ett socialt och ekonomiskt utanförskap och är utsatta för diskriminering. Kvinnor och barn är särskilt prioriterade. Regeringen har avsatt ca 60 miljoner kronor under 2012–2015 för strategin. En särskild satsning med pilotverksamhet i fem kommuner ska påskynda utvecklingen på lokal nivå.
76. Centralt i arbetet för romsk inkludering är att överbrygga den förtroendeklyfta som finns mellan romer och det offentliga och som hindrar romer från att delta fullt ut i samhället.
77. Skolverket och Socialstyrelsen har fått i uppdrag att låta ta fram utbildningar för brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens som fungerar som en länk mellan enskilda och offentlig verksamhet. Dessa är verksamma i ett antal kommuner. Även Arbetsförmedlingen har anställt brobyggare i pilotkommunerna för att sprida information och kunskap bland romer om den service och det stöd som myndigheten kan erbjuda.

78. Uppföljning och utvärdering av strategin och av romers tillgång till de mänskliga rättigheterna sker löpande med fokus på hur ordinarie verksamheter säkerställer romers tillgång till sina rättigheter. Pilotkommunerna vittnar om att brobygggarverksamheten bidragit till att romska elever kommer till skolan i högre grad och är öppna med sin romska identitet. Arbetsförmedlingens brobyggare har bidragit till att romer både skriver in sig på Arbetsförmedlingen och får arbete.
79. Diskrimineringsombudsmannen deltar i arbetet för romsk inkludering och bedriver ett särskilt arbete med inriktning på diskriminering mot romer. Under 2013 inledde myndigheten ett arbete med att öka romers tillgång till lika rättigheter och möjligheter inom socialtjänsten och på bostadsmarknaden. Domstolsavgöranden och förlikningar gällande diskriminering av romer har rört diskriminering på bostadsmarknaden, i samband med tillhandahållande av varor och tjänster, såsom inträde i butiker eller restauranger, samt i arbetslivet.
80. Sverige har presenterat en vitbok som beskriver övergrepp och kränkningar som romer har utsatts för under 1900-talet. Syftet med boken är att ge ett erkännande åt offren och deras anhöriga och skapa förståelse för den romska minoritetens situation i dag.
81. I mars 2014 beslutade regeringen att tillsätta en kommission mot antiziganism. Kommissionen ska komplettera och förstärka samhällets insatser mot antiziganism och bidra till arbetet med att överbrygga den förtroendeklyfta som finns mellan den romska gruppen och samhället i övrigt.
82. Många av de utsatta EES-medborgare som de senaste åren vistas i Sverige och tigger är romer som kommit hit på grund av fattigdom och i vissa fall diskriminering och antiziganism i hemländerna. Regeringen har i januari 2015 tillsatt en nationell samordnare vars uppgift är att stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. under högst tre månader och som inte har uppehållsrätt enligt utlänningslagen. I samordnarens uppdrag ingår bl.a. att främja erfarenhetsutbyte och samverkan mellan berörda aktörer som kommer i kontakt med dessa människor, främja kontakter mellan aktörer i Sverige och i hemländerna samt sprida kunskap om deras rättigheter när de vistas tillfälligt i Sverige.
83. För information om arbetet mot hatbrott, se svar på fråga 22.

Fråga 14.

84. Regeringen har beslutat att ge Medlingsinstitutet i uppdrag att under 2015 analysera de centrala kollektivavtalens konstruktion utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Institutet ska även undersöka om de centrala löneavtalens konstruktion har haft någon effekt för att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män samt initiera en diskussion i syfte att främja parternas arbete med att minska genusrelaterade löneskillnader.
85. Angående övriga åtgärder för att minska lönegapet mellan män och kvinnor se CEDAW/C/SWE/8–9, punkterna 263–275.
86. Angående åtgärder för att underlätta heltidsanställning se punkterna 251–262 i samma rapport.

Fråga 15.(a)

87. För svar på frågan om effekten av strategier och åtgärder se CEDAW/C/SWE/8–9, punkterna 58–72. För svar på frågan om åtgärder för rehabilitering för förövare se punkterna 112–115 i samma rapport.

Fråga 15.(b)

88. För svar på frågan om omfattningen av anmälda brott se CEDAW/C/SWE/8–9, punkterna 116–119. För svar på frågan om åtgärder för att öka anmälningsgraden se punkten 89 i samma rapport.

Fråga 15.(c)

89. För svar på frågan om åtgärder mot sexuellt våld och sexuell exploatering se CEDAW/C/SWE/8–9, punkterna 107–111.
90. Den 1 juli 2013 trädde vissa förändringar i sexualbrottslagstiftningen i kraft, vilka syftar till att ytterligare förstärka skyddet för barn mot sexuella kränkningar. Bl.a. har tillämpningsområdet för bestämmelsen om grovt sexuellt övergrepp mot barn utvidgats och straffminimum för samma brott höjts från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.
91. För att Sverige ska uppfylla åtagandena i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (den s.k. Lanzarotekonventionen), har kravet på dubbel straffbarhet avskaffats för ytterligare sexualbrott mot barn, nämligen utnyttjande av barn för sexuell posering och köp av sexuell handling av barn. Dessutom har preskriptionstiden förlängts för ytterligare ett brott, nämligen utnyttjande av barn för sexuell posering, brott av normalgraden, genom att den börjar löpa först den dag barnet fyller

eller skulle ha fyllt 18 år. Sverige tillträdde Lanzarotekonventionen den 1 oktober 2013.

92. Sverige har implementerat EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Den 18 december 2013 trädde en ny lag ikraft om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Genom lagen infördes en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Vidare förlängdes preskriptionstiden för köp av sexuell handling av barn och för sexuellt ofredande som begåtts mot ett barn på så sätt att tiden börjar löpa först den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.
93. Den 1 juli 2009 infördes ett nytt brott i brottsbalken, kontakt med barn i sexuellt syfte. Brottet tar sikte på kontakter med barn som syftar till att möjliggöra sexuella övergrepp vid ett fysiskt möte. En utredare gavs i juni 2014 i uppdrag att se över straffbestämmelsen och ta ställning till om straffansvaret för brottet är lämpligt utformat eller om det finns skäl att förändra bestämmelsen. Uppdraget ska redovisas senast den 10 juni 2015.

Fråga 15.(d)

94. För svar på frågan om stöd och skydd för kvinnor och barn som utsätts för våld i hemmet och sexuellt våld se CEDAW/C/SWE/8–9, punkterna 73–101.

Fråga 16.(a)

95. För en redogörelse av straffrättsliga lagstiftningsåtgärder sedan 2007 för att förebygga och motverka människohandel hänvisas till CEDAW/C/SWE/8–9, punkterna 142–144.
96. I september 2014 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att utvärdera tillämpningen av bestämmelsen om människohandelsbrott och undersöka om syftet med lagändringen 2010 har uppnåtts samt att granska hur de brottsbekämpande myndigheterna utreder och i övrigt arbetar med ärenden om människohandel. Vidare ska utredningen se över straffskalan för köp av sexuell handling av barn i syfte att säkerställa att den motsvarar brottets allvar. I det sammanhanget ska särskilt övervägas om straffminimum ska höjas genom att ta bort böter i straffskalan. Uppdraget ska redovisas senast den 9 mars 2016.

Fråga 16.(b)

97. I juli 2008 fattade regeringen beslut om en handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167). Totalt satsades 220 miljoner SEK på 36 åtgärder fram till och med 2010. Handlingsplanen omfattade följande områden: Ökat skydd och stöd till utsatta; stärkt förebyggande arbete; stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet; ökad nationell och internationell samverkan samt ökad kunskap.
98. Brottsförebyggande rådets utvärdering av handlingsplanen visar att den haft effekt utifrån flera aspekter men att den framför allt bidragit till att öka medvetenheten om fenomenet och då i synnerhet hos dem som inom sitt yrke kommer i kontakt med offer för människohandel.
99. Socialstyrelsen har i uppdrag sedan 2013 att regelbundet undersöka utvecklingstendenser inom prostitutionen. Utifrån detta ska myndigheten samla in uppgifter om vad personer som säljer respektive köper sexuella tjänster själva ser för behov av stöd och hjälp. Socialstyrelsen ska även undersöka vilket behov av ytterligare kunskapsstöd som socialtjänsten och hälso- och sjukvården behöver samt uppmärksamma hbt-personer som köper och säljer sexuella tjänster.
100. Handlingsplanen för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (se svar på fråga 1 (b) punkten 16) omfattar även andra former av exploatering och övergrepp utöver sexuell exploatering, såsom exempelvis människohandel och utnyttjande av barn i tiggeri eller i kriminell verksamhet. Åtgärder i handlingsplanen ska leda till att öka kunskapen om barns utsatthet för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp, att öka effektiviteten i arbetet för att skydda barn mot dessa kränkningar hos myndigheter och övriga relevanta aktörer samt att förbättra de svenska myndigheternas bidrag till det internationella samarbetet för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Fråga 16.(c)

101. Under perioden 2007–2014 har Brottsoffermyndigheten genomfört ett flertal myndighetsgemensamma utbildningsprogram riktade till personal inom rättsväsendet (poliser, åklagare och domare m.fl.). Utbildningsprogrammen har huvudsakligen behandlat olika aspekter av bemötande av sexualbrottsoffer och personer utsatta för människohandel och prostitution, liksom barn som har bevittnat våld i nära relationer. Rättsväsendets myndigheter har under samma period även genomfört ett stort antal myndighetsspecifika utbildningssatsningar för olika personalkategorier inom nämnda

områden. Sammantaget har utbildningsinsatserna, i kombination med ett förstärkt fokus på dessa frågor, lett till ökad kompetens inom rättsväsendet i att hantera sexual- och människohandelsbrott och bemöta brottsoffren.

Fråga 16.(d)

102. Polismyndighetens uppgift att skydda enskilda från att utsättas för brott är oberoende av dessa personers bidrag i eventuella förundersökningar. Polismyndigheten bedriver ett systematiskt arbete för att skydda personer som är utsatta för hot, där insatserna är anpassade efter det skydd och stöd som krävs i varje enskilt ärende.
103. Det finns ett väl fungerande system för brottsoffer att kräva skadestånd av gärningsmän. Exempelvis ska åklagarna hjälpa målsägandena genom att föra deras skadeståndstalan i brottmål. Om den som har begått brott saknar förmåga att betala skadestånd och om det inte finns någon försäkring som täcker skadorna kan brottsoffret ha rätt till brottsskadeersättning av statliga medel. Den rätten kan finnas även om gärningsmannen är okänd. Ersättningen kompenserar framför allt personskador och kränkning. Samma villkor för rätten till brottsskadeersättning gäller för personer som har utsatts för människohandel för sexuella ändamål eller prostitution som för övriga brottsoffer.
104. Vistelsekommunen eller den kommun där den enskilde är mantalsskriven har ansvar för bistånd till enskilda. Socialnämnden är skyldig att lämna bistånd till den som vistas i kommunen om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det görs alltid en individuell bedömning av behovet. EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar som inte har uppehållsrätt betraktas som vanliga turister. När det gäller dessa personer har vistelsekommunen endast ansvar för att avhjälpa en akut nödsituation och vad som är nödvändig hjälp bedöms från fall till fall. Biståndet kan t.ex. begränsas till enstaka bistånd till mat, logi eller biljett till hemresa.
105. EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar som däremot har uppehållsrätt, t.ex. som arbetstagare eller arbetssökande, har i princip samma rättigheter till bistånd som övriga bosatta i Sverige. Socialtjänsten måste således i varje enskilt fall bedöma om en biståndssökande EU/EES-medborgare har uppehållsrätt eller inte.
106. Länsstyrelsen i Stockholms län har av regeringen fått uppdrag att till och med 2014 utveckla stödprogram för rehabilitering för personer som utsatts för människohandel för sexuella ändamål och prostitution. Länsstyrelsen ska inom uppdraget bl.a. stärka och

utveckla stödet med hänsyn till den utsattes situation och ge personen de bästa förutsättningarna för att med egen kraft ta sig ur situationen,

107. Länsstyrelsen i Stockholms län har regeringens uppdrag att samordna och utveckla insatser så att personer som är utsatta för prostitution och människohandel för sexuella tjänster tryggare ska kunna återvända till sina hemländer. Länsstyrelsen driver ett återvändandeprojekt tillsammans med Internationella Migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors. Genom projektet ska utsatta kunna erbjudas ett stöd i återvändandet såväl före som under hemresan samt en tid efter hemkomst.
108. Se även svar på fråga 16 (b).

Fråga 16.(e)

109. Att sälja sexuella tjänster är inte straffbelagt i svensk rätt. Att vara offer för människohandel för sexuella ändamål, sälja sexuella tjänster under andra omständigheter eller på annat sätt vara utsatt för sexuell exploatering är inte straffbart. Endast den som utvisats med förbud att återvända kan göra sig skyldig till ett brott genom att innan den stipulerade tiden gått ut resa in i landet.
110. Den som varit utsatt för brott kan beviljas ett tillfälligt uppehållstillstånd så länge hans eller hennes närvaro krävs för utredning och lagföring av brottet. Ett särskilt tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar för betänketid kan också beviljas. Dessa bestämmelser bygger på EU-rätten, men går längre än denna genom att de omfattar alla tredjelandsmedborgare som är brottsoffer, inte bara offer för människohandel. Utöver dessa regler har offer för människohandel möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd, t.ex. på grund av skyddsbehov. Att ha varit utsatt för människohandel eller andra former av sexuell exploatering ger inte i sig rätt till uppehållstillstånd.

Fråga 16.(f)

111. Sexualbrott i utlandet kan utredas och lagföras i Sverige enligt svenska domsrättsregler. Se även svar på fråga 15 (c) gällande avskaffandet av kravet på dubbel straffbarhet. De allra flesta sexualbrotten mot barn är undantagna från kravet på dubbel straffbarhet, vilket innebär att de kan lagföras i Sverige oavsett om gärningen är kriminaliserad på gärningsorten
112. Information om sexuell exploatering av barn i utlandet finns med i de råd inför utlandsresa som publiceras på regeringens webbplats. Bland annat rekommenderas resenärer att ta kontakt med lokal eller

svensk polis om man under en utlandsvistelse fattar misstanke om att barn utnyttjas sexuellt. Vidare har en informationskampanj mot barnsexturism genomförts av regeringen i samarbete med polisen och ECPAT genom informationsfilmen ”Titta inte bort”. Filmen har visats för flygresenärer på flera flygplatser i Sverige 2011–2012.

113. Under 2014 lanserade Sveriges länsstyrelser, Polisen och Stiftelsen World Childhood Foundation informationskampanjen *Resekurage*. Initiativet grundar sig på ett uppdrag från regeringen till Länsstyrelsen i Stockholms län med syfte att informera allmänheten om förekomsten av sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande. Uppdraget syftar även till att informera om att svenska förövare kan straffas och dömas i Sverige.
114. Dåvarande Rikskriminalpolisen har också genomfört en satsning mot sexuella övergrepp mot barn begångna av svenskar utomlands, bl.a. genom att förenkla för allmänheten att lämna tips via internet och genom att utreda brott på plats i samarbete med lokal polis. Resultatet av denna satsning har varit mycket positivt och en särskild, specialiserad, grupp har inrättats för att leda dessa brottsutredningar.
115. Åklagarmyndigheten har 2011–2013 drivit ett projekt för att stärka och förbättra möjligheterna att upptäcka, utreda och att öka lagföringen i ärenden med misstänkt barnsexturism. Projektet har identifierat viktiga framgångsfaktorer för ett effektivt arbete mot barnsexturism. Bland annat understryks betydelsen av personal med specialkompetens, ett tätt samarbete mellan polis och åklagare och ett ökat internationellt samarbete.
116. För att stärka det internationella samarbetet mot barnsexturism har Sverige ingått bilaterala avtal med flera länder i Sydostasien i syfte att främja samarbete mellan rättsvårdande myndigheter när det gäller organiserad brottslighet med fokus på bland annat människohandel och sexuell exploatering av barn.
117. Gällande Sveriges ratificering av Europarådets konvention mot sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn se svar på fråga 15 (c).

Fråga 17.

118. För att motverka att utländska arbetstagare utnyttjas på ett otillbörligt sätt genom orimliga arbetsvillkor, utebliven lön, under hot och slavliknande förhållanden finns det sedan 2011 ett etablerat

samarbete mellan Polismyndigheten, Migrationsverket, Skatteverket och Arbetsmiljöverket.

119. Inför bärplockarsäsongen 2013 genomförde dåvarande Rikskriminalpolisen och den nationella samordnaren mot människohandel särskilda utbildningar för polismän på lokal och regional nivå. Sverige samarbetar med berörda länder, t.ex. genom dialog mellan svensk ambassad och de stora bärföretagen om viserings- och arbetstillståndsprocessen. Direktkontakt och informationsutbyte mellan Regeringskansliet och berörda länders ambassader i Stockholm förekommer också i denna fråga.
120. Kontrollen av arbetsvillkoren för arbetskraftsinvandrare från tredje land i Sverige är uppdelad mellan flera parter. Migrationsverket svarar för de kontroller av anställningsvillkoren som görs inför tillståndsgivningen. Tillsynen över arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen utövas av Arbetsmiljöverket. Arbetstagarorganisationerna bevakar arbets- och anställningsvillkoren på arbetsplatserna. Om det förekommer brottslighet är det en fråga för rättsväsendet.
121. Regelverket kring arbetstillstånd för tredjelandsmedborgare ställer tydliga krav på lön och övriga anställningsvillkor. Ett grundläggande krav för att tredjelandsmedborgare ska få arbetstillstånd i Sverige är att anställningsvillkoren är lika bra som de som följer av kollektivavtal eller branschpraxis. Skärpta kontroller infördes 2012. Arbetsgivaren ska visa att det finns ekonomiska förutsättningar för att rekrytera en arbetskraftsinvandrare. Företag som tidigare anställt arbetskraftsinvandrare ska kunna visa att de då betalat ut löner och tecknat försäkringar.
122. Den 1 augusti 2014 infördes åtgärder som syftar till att motverka missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring och utnyttjande av arbetstagare från tredje land. Åtgärderna innebär att Migrationsverket har fått ökade kontrollmöjligheter och ytterligare verktyg för att kunna ingripa i enskilda fall om det visar sig att reglerna missbrukas. Vid misstanke om att reglerna missbrukas på något sätt kan Migrationsverket inleda en utredning om eventuell återkallelse av tillståndet. Om arbetskraftsinvandraren under en utredning säger upp sig eller blir uppsagd får arbetstagaren fyra månader på sig att söka nytt arbete och nytt tillstånd inifrån Sverige. Migrationsverket har också fått i uppdrag att genomföra större informationsinsatser så att arbetstagarna är bättre rustade inför arbetet i Sverige.

123. EES-medborgare behöver till skillnad från medborgare i länder utanför EES-området inte arbetstillstånd för att arbeta i Sverige. Det innebär att Migrationsverket inte kan kontrollera anställningsvillkoren för de bärplockare som kommer från EES-länder. EES-medborgare som kommer till Sverige för att plocka bär kan göra det som arbetstagare, egenföretagare eller privatpersoner.
124. Människohandel för tvångsarbete och annan exploatering, liksom annan brottslighet är en fråga för rättsväsendet. Länsstyrelsen i Stockholms län har ett uppdrag att på nationell nivå samordna och stärka samverkan mellan samtliga aktörer när det gäller alla former av människohandel.
125. Regeringen tillsatte 2012 en nationell hemlöshetssamordnare med syfte att ge kommunerna stöd i arbetet mot hemlöshet. Samordnarens uppdrag är att bistå kommunerna i arbetet med att skapa långsiktigt hållbara strukturer och fungerande rutiner för att motverka och förebygga hemlöshet, utestängning från bostadsmarknaden och vräkningar.
126. Se även svar på frågorna 16 (a) – (e).

Fråga 18.(a)

127. Sverige har tidigare redogjort för utlänningslagens (2005:716) bestämmelser (se CCPR/C/SWE/Q/6 punkterna 104–110). Lagen innehåller bland annat ett absolut hinder mot att verkställa ett avvisnings- eller utvisningsbeslut om det finns skälig anledning att tro att personen som omfattas av beslutet riskerar dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.
128. Det är endast i fall då de skäl för asyl som anförs är uppenbart ogrundade som ett beslut om avvisning får verkställas innan det vunnit laga kraft (se CCPR/C/SWE/Q/6/Add.1, punkten 108)
129. Bestämmelsen om avvisning med omedelbar verkställighet återfinns numera i 8 kap. 19 § utlänningslagen (2005:716). Några särregler beträffande handläggning av ansökningar finns inte. Att Migrationsverket har rätt att besluta om avvisning med omedelbar verkställighet innebär således inte att allmänna rättsliga principer rörande förfarandet, t.ex. rörande utredningsskyldighet och kommunikation, kan sättas åt sidan. Det ska vara uppenbart att det saknas grund för asyl eller andra skäl för uppehållstillstånd.

130. Vad som är uppenbart har Migrationsöverdomstolen uttalat i rättsfall från 2006 och 2010 (MIG 2006:7 och MIG 2010:22). Enligt Migrationsdomstolen ska det vara fråga om en klar bedömning rörande rätten till uppehållstillstånd som kan göras utan några mer ingående överväganden. Prövningen måste alltid grundas på omständigheterna i det enskilda fallet. Vid tveksamhet måste utlänningsintresse väga tyngst.
131. Migrationsverket har i ett rättsligt ställningstagande (RCI 03/2012) gett exempel på typfall där avvisning med omedelbar verkställighet bör kunna komma i fråga. Det gäller ärenden där osanna uppgifter lämnats i alla väsentliga delar, ärenden där ansökan saknar anknytning till asylrätten, eller ärenden där asylskälen är uppenbart otillräckliga samt ärenden rörande nyfödda i vissa fall.
132. Som tidigare anförts (CCPR/C/SWE/Q/6/Add.1, punkten 109) hemlighålls ibland, av hänsyn till den enskilde, skälen för beslut i asylärenden. En departementsskrivelse med förslag om större möjligheter att hemlighålla uppgifter om en utlännings identitet remissbehandlas för närvarande.

Fråga 18.(b)

133. Föreskrifterna för avvisning och utvisning framgår av utlänningslagens (2005:716) kapitel 8. Regler om utvisning på grund av brott finns i kapitel 8a och behandlas inte här. Enligt 8 kap. 6 § utlänningslagen får en utlänningsinnehavare som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare och som inte avvisas enligt 2 § 1 eller 2 utlänningslagen, utvisas ur Sverige om han eller hon uppehåller sig här men saknar pass eller de tillstånd som krävs för att få uppehålla sig i landet. När en fråga om avvisning eller utvisning prövas ska hänsyn tas till om utlänningsinnehavaren inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs. Avslås eller avvisas en ansökan om uppehållstillstånd eller återkallas ett sådant tillstånd och befinner sig utlänningsinnehavaren i Sverige, ska det samtidigt meddelas beslut om avvisning eller utvisning, om inte särskilda skäl talar mot det. Beslut om avvisning eller utvisning meddelas dock inte när en asylansökan avvisas vid beslut om överföring enligt Dublinförordningen. En EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare som har vistats i Sverige mer än tre månader och som inte har uppehållsrätt, får utvisas om han eller hon uppehåller sig här men saknar de tillstånd som krävs för att få uppehålla sig i landet. Det är Migrationsverket som prövar frågan om utvisning.

Fråga 18.(c)

134. Förvar får pågå endast så länge som det allmännas intresse av att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning väger tyngre än den enskildes intresse av frihet. Om myndigheterna inte anstränger sig för att verkställa beslutet, ska utlännningen friges. Sedan en lagändring den 1 maj 2012 får den som ansökt om men nekats asyl som längst hållas i förvar i ett år.
135. Migrationsverkets handbok för utlänningsärenden innehåller ett avsnitt om förvarsbeslut. För att minska längden på förvarstiden ska ärenden som i praktiken är verkställbara prioriteras, d.v.s. ärenden där tillräckliga resehandlingar finns och ärenden med beslut om överföring enligt Dublinförordningen. I andra ärenden där det finns grund för förvar, bör personer med ärenden som befinner sig i normalprocessen inte tas i förvar om det inte föreligger ett verkställbart beslut om avvisning eller utvisning. I dessa ärenden bör istället uppsikt användas. I ärenden som berör barn ska uppsikt i större utsträckning övervägas. Migrationsverket har under 2014 också publicerat ett rättsligt ställningstagande angående förvar i ärenden där Dublinförordningen ska tillämpas (RCI 05/2014).
136. Under 2013 vistades 60 procent av de förvarstagna högst två veckor i förvar. Förvarstagna placeras som huvudregel i särskilda förvarslokaler. Av säkerhetsskäl får de i undantagsfall placeras i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest. Sedan den 1 maj 2012 gäller att de då ska hållas avskilda från andra intagna (10 kap. 20 § utlänningslagen). En särskild utredare har 2011 lämnat förslag till lagändringar syftande till att undvika placering i kriminalvårdsanstalter och häkten. Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Fråga 19.

137. Som redogjorts för i föregående rapport finns det i Sverige inte någon etablerad praxis att använda diplomatiska garantier. Diplomatiske garantier har endast använts vid ett tillfälle och det var 2001.
138. Beträffande såväl säkerhetsärenden enligt utlänningslagen (2005:716) som kvalificerade säkerhetsärenden enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll så gäller utlänningslagens bestämmelser om verkställighetshinder. Verkställighetshinder föreligger exempelvis om det finns anledning att anta att utlännningen skulle vara i fara att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (5 § lagen om särskild utlänningskontroll respektive 12 kap. 1–3 §§ utlänningslagen).

Fråga 20.

139. Uppgifterna i frågan är inte kända. En individuell prövning av asylskälen görs alltid i det enskilda fallet. Se svar under frågorna 18 (a)–(b).
140. 2012 återvände 550 personer självmant till Irak och 250 personer återvände med tvång. 2013 återvände 347 personer självmant till Irak och 134 personer återvände med tvång. 2014 återvände 196 personer självmant till Irak och 47 personer återvände med tvång.

Fråga 21.

141. Det bör framhållas att asylsökande barn som riskerar förföljelse, dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller som löper en allvarlig och personlig risk att skadas på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt, har rätt till uppehållstillstånd i enlighet med den svenska utlänningslagen. Även barn som behöver skydd på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt eller som på grund av andra svåra motsättningar i hemlandet känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp har rätt till uppehållstillstånd. Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas ett barn om det vid en samlad bedömning av dess situation finns sådana särskilt ömmande omständigheter att barnet bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas. Sverige är det land i Europa med flest asylsökande ensamkommande barn. Under 2014 sökte ungefär 7000 ensamkommande barn asyl i Sverige. Andelen bifall i de ärenden som togs upp till prövning i sak var under samma år 87 procent.
142. En lagstadgad förutsättning för att ett ensamkommande barn ska kunna återvända är att det finns ett ordnat mottagande för barnet i hemlandet. Det handlar i första hand om att eftersöka barnets familj för återförening. Projektet European Return Platform for Unaccompanied Minors (ERPUM) inleddes 2011 och avslutades den 30 juni 2014. Förutom Migrationsverket i Sverige deltog även myndigheter i Nederländerna, Norge och Storbritannien. Projektet inriktades på att etablera kontakter med myndigheter, internationella organisationer och frivilligorganisationer i Afghanistan, Irak och Marocko för att möjliggöra familjeåterförening och skapa förutsättningar för ett ordnat mottagande av återvändande ensamkommande barn.
143. Projektets huvudsakliga målsättning har varit att utveckla och förbättra metoder och modeller för familjeeftersökning, ordnat

mottagande och re-integrering gällande ensamkommande barn som ska återvända till sitt hemland efter ett slutligt avslag på asylansökan. Några faktiska verkställighetsärenden har inte hanterats inom projektet. Verkställigheter under perioden har därför skett inom ramen för ordinarie verksamhet och redovisas därmed i den totala nationella statistiken.

Totalt antal ensamkommande barn som återvänt självmant efter ett beslut om avvísning eller utvisning till ursprungsland under perioden 2010–2014 per den 6 november 2014 (inga återvändanden med tvång har rapporterats för denna period):

År	Afghanistan	Irak	Marocko
2010	0	5	2
2011	1	12	0
2012	0	9	1
2013	5	3	0
2014	1	2	0

Fråga 22.

144. En redogörelse för relevant lagstiftning finns i CCPR/C/SWE/6, punkterna 147 och 148. Se också punkterna 20, 21 och 118 i CERD/C/SWE/19-21 samt punkten 3 i CERD/C/SWE/CO/19-21/Add.1.
145. De straffbestämmelser som i huvudsak kommer i fråga för att bekämpa rasistiska och liknande meddelanden är teknikneutrala. För närvarande utreds om de straffrättsliga bestämmelser som syftar till att ge ett särskilt skydd mot gärningar riktade mot personer eller grupper på grund av exempelvis etniskt ursprung eller sexuell läggning, bl.a. bestämmelsen om hets mot folkgrupp, ska utvidgas så att de även omfattar transpersoner.
146. Som ett led i arbetet med att bekämpa diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans i samhället redovisade Polismyndigheten till regeringen i mars 2015 resultatet av uppdraget att utveckla polisens arbete mot hatbrott. Polismyndigheten aviserade i sin återrapportering en ambitionshöjning avseende hatbrott. Särskilda hatbrottsgrupper ska inrättas i de tre storstadsregionerna och uppdraget vidgas samtidigt till att även omfatta andra brott som hotar grundläggande fri- och rättigheter. Regeringen har också aviserat i Polismyndighetens regleringsbrev

för 2015 att man avser återkomma angående hur arbetet med att bekämpa hatbrott bör stärkas.

147. För att öka benägenheten att anmäla hatbrott är det viktigt att stärka förtroendet för Polismyndigheten och bygga ömsesidig förståelse och tillit mellan Polismyndigheten och de som utsätts för hatbrott. Polismyndigheten ska därför också vidta kompetenshöjande och förtroendeskapande åtgärder. Nu när svensk polis sedan den 1 januari 2015 är en samlad myndighet finns bättre förutsättningar för att säkerställa att Polismyndigheten använder samma metoder för att upptäcka och utreda hatbrott i hela landet samt sprida goda exempel på framgångsrika arbetsätt inom myndigheten.
148. Vid Åklagarmyndigheten ansvarar Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum (UC) i Malmö för tillsyn och metodutveckling avseende utredningar om hatbrotten. Särskilt utsedda hatbrottsåklagare finns på varje åklagarkammare. Sedan 2013 har UC Malmö en återkommande konferens för samtliga hatbrottsåklagare med föreläsningar, juridiska- och praxisdiskussioner.
149. Statens medieråd samordnar under 2013 och 2014 på uppdrag av regeringen nationella aktiviteter i Sverige inom ramen för Europarådets kampanj No Hate Speech Movement. Aktiviteterna genomförs i syfte att höja kunskapen om främlingsfientlighet, sexism och liknande former av intolerans på internet med ett särskilt fokus på barn och ungdomar. På regeringens webbplats regeringen.se/faktaominvandring bemöts några av de vanligaste påståendena om invandring med fakta.
150. Statens medieråd har tagit fram ett digitalt utbildningsmaterial för att öka ungas medie- och informationskunnighet. Utbildningsmaterialet utgör ett hjälpmedel för att stärka unga mot främlingsfientliga, antidemokratiska och våldsbejakande budskap på internet och i sociala medier. Statens medieråd har fått i uppdrag att nationellt sprida detta utbildningsmaterial till relevanta aktörer under 2014 och 2015.
151. Regeringen avser också att se över behovet av och formerna för ett nationellt kunskaps- och resurscentrum om rasism bland annat för att sprida de lyckade modeller som finns för att minska rekryteringen av människor till rasistiska organisationer.

Fråga 23.

152. Religionsfriheten är grundlagsfäst i Sverige. Regeringen tar situationen för den judiska och muslimska befolkningen i Sverige på största allvar och har därför ökat sina insatser för att bekämpa hatbrott och säkerställa rätten till religionsfrihet. Polismyndigheten har sedan attentaten i Paris och Köpenhamn inlett en rad åtgärder, bland annat att stärka och utveckla dialogen med trossamfunden och att ha regelbunden tillsyn av religiösa lokaler. I direkt anslutning till attentatet i Köpenhamn beslutades också om fast bevakning vid judiska verksamheter. Åtgärderna anpassas kontinuerligt efter den hotbilda-bedomning som görs av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.
153. Regeringen gav i april 2014 Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) i uppdrag att kartlägga främlingsfientliga handlingar mot trossamfund. Enligt SST:s rapport utgör främlingsfientliga handlingar mot trossamfund ett omfattande problem i dagens Sverige. Dessa riktas både mot samfundens lokaler och mot dess medlemmar. Vidare finns det, enligt rapporten, ett tydligt glapp mellan antalet anmälda hatbrott med antisemitiska, islamofobiska och kristofobiska förtecken och enskilda individers upplevelser av hatbrott. Mörkertalet, dvs. antalet icke anmälda fall, tycks vara omfattande enligt rapporten.
154. Svenska kommittén mot antisemitism har beviljats bidrag under 2012–2014 för särskilda utbildningssatsningar om bl.a. antisemitism och islamofobi. Judiska Centralrådet har beviljats bidrag 2011 och 2014 för finansiering av åtgärder i syfte att öka säkerheten och minska utsattheten för den judiska minoriteten. Sveriges kristna råd har tilldelats bidrag under 2014 för att genomföra projektet ”Vi som inte hatar” i nära samverkan med Sveriges interreligiösa råd. Forum för levande historia har i uppdrag att genomföra en stor utbildningsinsats om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag under perioden 2015–2017. Uppdraget ska genomföras i samarbete med States skolverk. Diskrimineringsombudsmannen har i uppdrag att utveckla och intensifiera arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans genom insatser under perioden 2014–2017. Regeringen avser även att ge Diskrimineringsombudsmannen i uppdrag att vidta kunskapsförande åtgärder om afro-fobi under 2015 och 2016.
155. Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna

och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. För att understödja detta har Skolverket i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser i skolan om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Uppdraget pågår under perioden 2014–2017.

156. Skolornas läromedel ska vara aktuella och spegla läroplanens värdegrund gällande respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Den statliga läromedelsgranskningen upphörde 1992 och det är numera huvudmännen som ska se till att de läromedel som används i undervisningen står i överensstämmelse med t.ex. skolans styrdokument och läroplanerna. Statens skolinspektion utövar tillsyn i syfte att säkerställa att skolornas verksamhet är förenlig med gällande bestämmelser.
157. Regeringens råd för kontakt med trossamfunden främjar kontakten mellan staten och trossamfunden genom en bred diskussion av övergripande gemensamma frågor. Frågan om svenska läromedel och hur arbetet med att ta fram läromedel går till har diskuterats i rådet.
158. Till skydd för yttrandefriheten har medierna enligt grundlagarna en oberoende ställning. I tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen finns bland annat bestämmelser om etableringsfrihet och förbud mot förhandscensur och andra hindrande åtgärder. Reglerna innebär att staten inte på förhand får granska eller förbjuda publicering. Den som är ansvarig för publiceringen kan dock ställas till svars i efterhand om det som publicerats är brottsligt, t.ex. utgör hets mot folkgrupp. Justitiekanslern är då ensam åklagare. Grundlagarna sätter m.a.o. gränserna för hur staten kan hantera negativa skildringar i medierna.
159. Enligt den s.k. demokratibestämmelsen, 5 kap. 1 § radio- och tv-lagen (2010:696), ska en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv se till att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Motsvarande bestämmelse gäller enligt 14 kap. 1 § i samma lag för den som sänder ljudradioprogram med tillstånd av regeringen.
160. I sändningstillstånden för radio och tv i allmänhetens tjänst finns villkor om saklighet och opartiskhet, och för kommersiell tv med

tillstånd att sända i marknätet gäller krav på saklighet (se radio- och tv-lagen, 4 kap. 8 §, 11 kap. 3 §).

161. Granskningsnämnden för radio och tv är den statliga myndighet som genom granskning i efterhand utövar tillsyn över att reglerna efterföljs. Därutöver har pressen samt public service-företagen SVT och SR tagit fram etiska regler för press, radio och tv, t.ex. att inte framhäva berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.
162. Den som känner sig personligen kränkt eller på annat sätt orättvist behandlad i en tidningspublicering eller en tidnings hemsida kan vända sig till Allmänhetens Pressombudsman. Om en person känner sig förtalad i en tidning finns möjlighet att väcka enskilt åtal. Även Justitiekanslern kan väcka åtal för förtal.
163. Gällande polisens arbete se svaret på fråga 22.

Fråga 24.(a)

164. Gällande samernas ställning i regeringsformen se svar under fråga 1. Sametinget är både ett folkvalt organ och en myndighet. År 2010 fick Sametinget ett utökat uppdrag att medverka i samhällsplaneringen och att bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten. Regeringen har som ambition att ytterligare förstärka det samiska självbestämmandet genom att Sametinget ges ökade möjligheter att fatta beslut i interna samiska frågor och får ökade möjligheter att delta i beslutsfattande i frågor av väsentlig betydelse för samerna.
165. I juni 2009 antog Sveriges riksdag propositionen Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (proposition 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). Den nya strategin genomförs från och med januari 2010. En av de fem erkända nationella minoriteterna i Sverige är urfolket samerna. Strategin innehåller åtgärder för att säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets minoritetskonventioner, motverka diskriminering och utsatthet av de nationella minoriteternas, stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande och främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.
166. Den rättsliga regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter, däribland rätten till inflytande, har förtydligats genom den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. I § 5 anges att förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna

möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2010 och gäller i hela Sverige.

167. Det ökade ekonomiska stödet till minoriteterna (från tidigare 2 miljoner SEK per år till 6 miljoner SEK per år från den 1 januari 2010) ger också bättre förutsättningar att bedriva samråd och öka kunskapen om minoritetsrättigheter inom grupperna. De nationella minoriteternas förbättrade möjligheter till inflytande är av avgörande betydelse för att synliggöra gruppernas behov i samhället och har medfört en mobilisering inom de nationella minoriteternas organisationer.
168. Från den 1 augusti 2014 har mineralförordningen (1992:285) ändrats så att Sametinget ges rätt att yttra sig över ansökningar som avser ett område som används för renskötsel. Även minerallagen (1991:45) har ändrats så att om undersökningsarbete ska utföras inom ett område som används för renskötsel, ska en gällande arbetsplan sändas till Sametinget.
169. Vid rymdbasen Esrange Space Center i närheten av Kiruna i norra Sverige, är markanvändningen en viktig fråga för lokalbefolkningen och för Svenska rymdaktiebolaget (Swedish Space Corporation, SSC). Svenska rymdaktiebolaget ägs till 100 % av svenska staten. Företrädare för Esrange Space Center och samebyarna håller varandra löpande informerade om sina verksamheter för att på bästa sätt samordna sina olika intresseområden.
170. Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB), som ägs till 100 % av svenska staten, är en internationell högteknologisk mineralkoncern. Under det senaste året har LKAB med respekt bl.a. för rennäringens rättigheter, fört en dialog och ingått samarbetsavtal med samebyarna Gabna och Laevas i Kiruna med förutsättningen att rennäringen ska kunna fortsätta på minst dagens nivå. Flera åtgärder och utvecklingsinsatser pågår och ska påbörjas. Exempelvis byggs renövergångar, s.k. ekodukter, över nya vägar och järnvägar. Tillsammans med samebyarna driver LKAB ett GPS-märkningsprojekt som underlättar vid samebyarnas insamling och flytt av renarna och för att studera hur renarna reagerar på gruvverksamheten. Parterna ser också gemensamt på hur bortfall av renbete kan kompenseras.

Fråga 24.(b)

171. Sveriges regering lade år 2009 fram ett förslag till ett formaliserat konsultationsförfarande mellan Sametinget och regeringen. Förslaget, som presenterades tillsammans med en reviderad rennäringslagstiftning, var tänkt att utgöra en del av en mer omfattande samepolitisk proposition, som även innefattade markrättigheter. Efter kritik från Sametinget och andra samiska företrädare valde regeringen dock att avvakta med propositionen och invänta konkreta förslag från samiskt håll.
172. Sedan våren 2011 pågår förhandlingar mellan Sverige, Finland och Norge om en Nordisk samekonvention.

Fråga 24.(c)

173. Rättshjälp kan som huvudregel endast ges till fysiska personer (6 § rättshjälpslagen (1996:1619). I undantagsfall kan även dödsbon beviljas rättshjälp (11 § samma lag). Rättshjälpslagens konstruktion innebär att samebyar inte kan få någon rättshjälp. Däremot ankommer det givetvis på domstolarna att bedriva materiell och formell processledning för att vägleda parterna i en process.

Fråga 25.

174. Diskrimineringsombudsmannen (DO) har till uppgift att sprida kunskap och information om förbuden mot diskriminering. Det gör DO bl.a. genom rådgivning, kurser, samverkan och olika kommunikationsprojekt.
175. Den 1 januari 2015 infördes bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen (2008:567). Regeringen har avsatt medel för ett särskilt informationsprojekt om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och denna informationsinsats bör kunna kombineras med en aktiv spridning av kunskap om lagändringarna gällande bristande tillgänglighet som en form av diskriminering. Bland annat har Handisam (numera Myndigheten för delaktighet) under 2010 fått i uppdrag att genom en kommunikationsinsats för att stödja kommuner och landsting i genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
176. Regeringen beslutade 2012 att tillsätta en utredning om beslutsoförmögna ställning i hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst och forskning. En särskild utredare ska lämna förslag till en enkel och ändamålsenlig reglering för personer som på grund av att de är beslutsoförmögna helt eller delvis saknar möjlighet att fullt ut vara delaktiga eller på annat sätt utöva sitt självbestämmande i situationer då detta förutsätts inom hälso- och sjukvård, tandvård

socialtjänst eller forskning. Syftet med regleringen ska vara att så långt möjligt säkerställa att personer som är beslutsoförmögna får den vård eller tandvård som behövs för att deras hälsa eller andra levnadsförhållanden ska kunna förbättras, eller för att förhindra en försämring, samtidigt som individens integritet och värdighet tillgodoses.

177. För att underlätta övergångarna till arbete för personer med funktionsnedsättning har regeringen genomfört reformer och avsatt resurser för ökade insatser. Antalet personer med funktionsnedsättning som har tagit del av subventionerade anställningar har ökat som en följd.
178. Arbetsförmedlingen erbjuder ekonomiskt stöd till arbetsgivare som anställer personer med nedsatt arbetsförmåga. Stödet består av lönesubventioner och stöd som syftar till anpassning av arbetsförhållandena så att den anställdes nedsatta arbetsförmåga kan kompenseras.
179. Regeringen beslutade 2011 att tillsätta en särskild utredare för att göra en bred översyn av de arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Utredningen har överlämnat två betänkanden som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.
180. Arbetsförmedlingen har haft i uppdrag under 2012 att genomföra en informationskampanj om vilka insatser som finns för anställning av personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.
181. Inom ramen för regeringens psykiatrisatsning har Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan sedan 2009 ett gemensamt uppdrag att upphandla rehabilitering och andra typer av stödtjänster för personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av psykisk funktionsnedsättning (RESA). Syftet med uppdraget är att ge fler personer med psykisk funktionsnedsättning rehabilitering, sysselsättning och arbete och samtidigt tillvarata möjligheterna för företag inom den sociala ekonomin att stödja personer med psykisk funktionsnedsättning. Satsningen pågår t.o.m. 2014 men erfarenheterna kan tas tillvara i Arbetsförmedlingens ordinarie verksamhet.
182. Den 1 juli 2014 förtydligades det i skollagen (2010:800) att kommuner, rektorer och förskolechefer ska fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Det

förtydligades även att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskraven ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen.

183. När det gäller placering vid en specifik skola så ska en elev i grundskolan och grundsärskolan, enligt huvudprincipen, placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Denna huvudregel kan dock frångås bl.a. om den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. Det är i dessa fall som den fristående skolan inte är skyldig att ta emot eller ge fortsatt utbildning åt eleven. Hemkommunen ansvarar då för att utbildning anordnas för eleven på annat sätt.